

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 269/2022-46

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavných sťažnostiach sťažovateľa [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED], zastúpeného advokátskou kanceláriou BIZOŇ & PARTNERS, s. r. o., Hviezdoslavovo námestie 25, Bratislava, IČO 36 833 533, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Juraj Bizoň, LL.M., a sťažovateľky obchodnej spoločnosti **MH Invest, s. r. o.**, Mlynské nivy 44/A, Bratislava, IČO 36 724 530, zastúpenej JUDr. Allanom Böhmom, advokátom, Jesenského 2, Bratislava, proti uzneseniam Okresného súdu Nitra č. k. 25 C 359/2016-448 z 3. decembra 2021 a č. k. 25 C 359/2016-508 zo 17. januára 2022 takto

rozhodol:

1. Uznesením Okresného súdu Nitra č. k. 25 C 359/2016-448 z 3. decembra 2021 a uznesením Okresného súdu Nitra č. k. 25 C 359/2016-508 zo 17. januára 2022 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesením Okresného súdu Nitra č. k. 25 C 359/2016-448 z 3. decembra 2021 a uznesením Okresného súdu Nitra č. k. 25 C 359/2016-508 zo 17. januára 2022 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, základné právo vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo pokojne užívať svoj majetok podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
3. Uznesenie Okresného súdu Nitra č. k. 25 C 359/2016-448 z 3. decembra 2021 a uznesenie Okresného súdu Nitra č. k. 25 C 359/2016-508 zo 17. januára 2022 **zrušuje a vec v r a c i a** Okresnému súdu Nitra na ďalšie konanie.

4. Okresný súd Nitra **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **493,10 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Okresný súd Nitra **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **493,10 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavné sťažnosti sťažovateľov a procesný postup ústavného súdu

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 17. februára 2022 (zapísanou pod sp. zn. Rvp 474/2022) domáhal vyslovenia porušenia základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) č. k. 25 C 359/2016-448 z 3. decembra 2021 (ďalej len „napadnuté uznesenie z 3. decembra 2021“). Sťažovateľ tiež navrhoval zrušiť napadnuté uznesenie z 3. decembra 2021 a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie. Sťažovateľ ďalej žiadal, aby mu ústavný súd priznal náhradu trov konania v sume 492,31 eur.

2. Dňa 22. februára 2022 bola ústavnému súdu doručенá ústavná sťažnosť sťažovateľky (zapísaná pod sp. zn. Rvp 535/2022) vo veci vyslovenia porušenia základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 11 ods. 1 listiny, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) napadnutým uznesením z 3. decembra 2021. Sťažovateľka tiež navrhovala zrušiť napadnuté uznesenie z 3. decembra 2021 a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie. Zároveň sťažovateľka žiadala, aby jej ústavný súd priznal náhradu trov konania.

3. Uznesením pléna ústavného súdu č. k. PLs. ÚS 19/2022-6 zo 16. marca 2022 boli ústavné sťažnosti vedené ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 474/2022 a sp. zn. Rvp 535/2022 spojené na spoločné konanie, ktoré je ďalej vedené pod sp. zn. Rvp 474/2022.

4. Sťažovateľka sa druhou ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 1. apríla 2022 (zapísanou pod sp. zn. Rvp 887/2022) domáhala vyslovenia porušenia rovnakých práv ako uvedených v bode 2 uznesením sudcu okresného súdu č. k. 25 C 359/2016-508 zo 17. januára 2022 (ďalej len „napadnuté uznesenie zo 17. januára 2022“). Sťažovateľka žiadala zrušiť napadnuté uznesenie zo 17. januára 2022 a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie. Sťažovateľka tiež navrhovala, aby jej ústavný súd priznal náhradu trov konania.

5. Dňa 4. apríla 2022 bola ústavnému súdu doručенá ďalšia ústavná sťažnosť sťažovateľa (zapísaná pod sp. zn. Rvp 893/2022) vo veci vyslovenia porušenia rovnakých práv ako uvedených v bode 1

napadnutým uznesením zo 17. januára 2022. Sťažovateľ žiadal zrušiť napadnuté uznesenie zo 17. januára 2022 a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie.

6. Uznesením pléna ústavného súdu č. k. PLs. ÚS 23/2022-5 z 11. mája 2022 boli ústavné sťažnosti vedené ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 887/2022 a sp. zn. Rvp 893/2022 spojené na spoločné konanie, ktoré je ďalej vedené pod sp. zn. Rvp 887/2022.

7. Následne ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 269/2022-17 z 26. mája 2022 veci vedené pod sp. zn. Rvp 474/2022 a Rvp 887/2022 spojil na spoločné konanie. Zároveň boli ústavné sťažnosti sťažovateľky prijaté na ďalšie konanie v celom rozsahu a ústavné sťažnosti sťažovateľa boli prijaté na ďalšie konanie v časti namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

II.

Skutkový stav a argumentácia sťažovateľov

8. Z ústavných sťažností sťažovateľov a ich príloh vyplýva, že v spore vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 25 C 359/2016 vystupuje sťažovateľka ako žalovaná v 1. rade a sťažovateľ ako žalovaný v 2. rade. Uznesením okresného súdu vydaným vyšším súdnym úradníkom č. k. 25 C 359/2016-277 z 12. februára 2020 bola priznaná sťažovateľovi náhrada trov prvoinštančného a odvolacieho konania v sume 277,78 eur a sťažovateľke v sume 586,94 eur. Vyšší súdny úradník okresného súdu dospel k záveru, že hodnotu sporu nie je možné určiť v peniazoch, a preto pri vyčísl'ovaní odmeny za jeden úkon právnej služby postupoval podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Tento právny záver odôvodnil tým, že v tejto veci „... sa žalobca domáhal určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti vymedzenej v petite žaloby. Súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania postupuje v týchto sporoch, predmetom ktorých je určenie vlastníckeho práva k akejkoľvek veci (nehnutel'ná, hnutel'ná) v zmysle § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky, keď má za to, že predmetom sporu nie je hodnota nehnuteľnosti ako taká, ale určenie komu prislúcha vlastnícke právo k spornej veci. Cena nehnuteľnosti je pre význam sporu irelevantná. Vzhľadom na zaužívanú rozhodovaciu prax by nebolo spravodlivé s poukazom na charakter sporu a vykonané dokazovanie, keby sa súd odklonil od zaužívaného postupu, kedy pri sporoch, predmetom ktorých je určenie vlastníckeho práva vychádzal z hodnoty veci, práva alebo plnenia, ktoré je ocenené peniazmi... Súd nevzhladol dôvod na odklon od svojej rozhodovacej praxi, keď náhla zmena právneho názoru by mohla byť v rozpore s princípom právnej istoty a princípom legitímnych očakávaní.“.

9. Proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka o výške trov konania podali obaja sťažovatelia sťažnosť, pretože aplikáciu § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky považujú za vecne nesprávnu, keďže predmet sporu je podľa ich názoru ocenený peniazmi. Podľa sťažovateľov okresný súd mal vychádzať z hodnoty pozemku v sume 53 882,26 eur (táto vyplývala z vyvlastňovacieho rozhodnutia Okresného úradu Nitra, odboru výstavby a bytovej politiky č. k. OU-NR-OVBP2-2016/009647-5 z 1. marca 2016, ktoré vychádzalo zo znaleckého posudku č. 191/2015 z 13. júla 2015 vypracovaného spoločnosťou ÚEOS Komercia, a. s.).

10. Napadnutým uznesením z 3. decembra 2021 boli sťažnosti sťažovateľov zamietnuté (výrok II a výrok III). Sudca okresného súdu uviedol, že predmetom konania bolo určenie vlastníckeho práva žalobcu k nehnuteľnosti, ktorej hodnotu je možno zistiť len s nepomernými ťažkosťami, pretože medzi žalobcom a sťažovateľom bola uzavretá zámenná zmluva, v ktorej nebola hodnota nehnuteľnosti vyjadrená v peniazoch. Zároveň nie je možné vychádzať ani z hodnoty nehnuteľnosti zistenej znaleckým posudkom, za ktorú bola neskôr vyvlastnená. Žalobca totiž musí mať možnosť si pred začatím súdneho sporu vytvoriť predstavu o jeho nákladoch a rovnako ju musia mať aj žalovaní. Z tohto dôvodu by bolo proti logike a v rozpore s princípmi spravodlivosti prisvedčiť takej interpretácii zákona, v zmysle ktorej by sa tarifná odmena vypočítavala z reálnej ceny nehnuteľnosti, keďže v tomto prípade by žalovaní na trovách konania profitovali. Sudca okresného súdu poukázal aj na nález ústavného súdu č. k. I. ÚS 544/2019 z 28. júla 2020, podľa ktorého pri určovaní výšky náhrady trov konania súd porušil zákon, ak vychádzal z reálnej ceny nehnuteľnosti. Pretože ide o obdobné veci, bolo potrebné na tento nález ústavného súdu prihliadnuť aj v tomto konaní pri rozhodovaní o výške náhrady trov konania. To vyplýva aj z uznesenia ústavného súdu č. k. I. ÚS 237/2021 z 1. júna 2021, ktorým bola ústavná sťažnosť odmietnutá ako zjavne neopodstatnená. V nej sťažovateľ namietal aplikáciu už skôr uvedeného nálezu v obdobnej veci odôvodnením ústavného súdu, že závery už skôr uvedeného nálezu sú aktuálne aj pre posúdenie hodnoty veci v tejto veci.

11. Následne uznesením okresného súdu vydaným vyšším súdnym úradníkom č. k. 25 C 359/2016-444 z 3. decembra 2021 bola priznaná sťažovateľovi náhrada trov dovolacieho konania v sume 110,77 eur a sťažovateľke v sume 221,54 eur. Vyšší súdny úradník okresného súdu opätovne pri určení základnej sadzby tarifnej odmeny jedného úkonu právnej služby aplikoval § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky. Svoj právny záver odôvodnil totožnou argumentáciou, ktorou už skôr sudca okresného súdu (predchádzajúci bod, pozn.) zamietol sťažnosti sťažovateľov proti prvému uzneseniu vyššieho súdneho úradníka. Proti druhému uzneseniu vyššieho súdneho úradníka o výške trov konania sťažovatelia podali sťažnosť z rovnakých dôvodov, ako sú uvedené v bode 8 (sťažovateľka namietala aj skutočnosť, že vyšší súdny úradník jej nepriznal trovy právneho zastúpenia za účasť na verejnom vyhlásení rozsudku pred dovolacím súdom).

12. Napadnutým uznesením zo 17. januára 2022 bola sťažnosť sťažovateľa zamietnutá (výrok II). Zároveň sudca okresného súdu zmenil výrok o výške trov konania priznaných pre sťažovateľku tak, že žalobca bol zaviazaný jej zaplatiť náhradu trov dovolacieho konania v sume 284,76 eur (výrok III). Vo zvyšnej časti bola sťažnosť sťažovateľky zamietnutá (výrok IV). Sudca okresného súdu sa opätovne stotožnil s právnym záverom vyššieho súdneho úradníka. Sťažovateľ poukázal aj na rozhodnutie okresného súdu č. k. 15 C 502/2015-506 zo 14. decembra 2021, kde okresný súd v skutkovo totožnej veci rozhodol, že predmetom konania (teda reálnou hodnotou sporu) je hodnota vyvlastňovacej náhrady za pozemok, a z tejto sumy vychádzal pri určení výšky základnej sadzby tarifnej odmeny. V tejto súvislosti sudca okresného súdu poukázal na predmet konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 15 C 502/2015, ktorým bolo určenie, že náhrada za vyvlastnenie pozemku podľa vyvlastňovacieho rozhodnutia patrí žalobcovi (predmetom konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 25 C 359/2016 je určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti). Keďže sa tieto konania okresného súdu týkali podstatne rozdielnych nárokov, nie je možné tieto konania považovať za skutkovo zhodné. Vzhľadom na rozdielny predmet konania je aj rozdielny postup v určení základnej sadzby tarifnej odmeny. Sudca okresného súdu na záver poznamenal, že „súd sa

oboznámil aj s nálezom ÚS SR sp. zn. III. ÚS 528/2021-60. S poukazom na predchádzajúce citované rozhodnutia ÚS SR a svoje rozhodnutia zotrval na danom výroku. Možno dodať, že ak by sa v tejto situácii priklonil k novému nálezu ÚS SR porušil by práva strán na spravodlivý proces na rovnaký prístup k právu. Súd tak ako v tejto veci postupoval rovnako či bol úspešný žalobca či žalovaný, predávajúci či kupujúci. Ak by teraz rozhodol inak svojim rozhodnutím by poškodil všetkých doterajším účastníkov konaní v podobných veciach.“

13. Sťažovateľ namieta, že napadnuté uznesenia sudcu okresného súdu sú nelogické a arbitrárne a hrubo zasahujú do ním označených práv. Z gramatického a logického výkladu § 9 ods. 1 a § 10 ods. 2 vyhlášky možno vyvodit' jednoznačný záver, že ak sú vec, právo alebo plnenie, ktoré sú predmetom daného súdneho sporu, peniazmi oceníteľné, potom sa táto suma považuje za základ pre tarifnú hodnotu, a to aj vo veciach určenia vlastníckeho práva k takejto veci. Vyhláška dôsledne rozlišuje situácie v prípade trov konania, keď je predmet právneho sporu, o ktorého vlastníctve sa rozhoduje, peniazmi oceníteľný a keď nie je. Sťažovateľ (podľa jeho názoru aj žalobca) mal od začiatku daného súdneho konania vedomosť o hodnote sporu, ktorou je vyvlastňovacia náhrada predstavujúca sumu 53 882,26 eur. Jediným účelom žalobcu bolo vyplatenie vyvlastňovacej náhrady, ktorá je uložená v depozite Slovenského pozemkového fondu. Táto mala byť vyplatená osobe, o ktorej súdy právoplatne rozhodnú, že v čase vyvlastnenia bola vlastníčkou spornej nehnuteľnosti. Predmetom súdneho konania bolo práve určenie vlastníckeho práva k spornej nehnuteľnosti. Z uvedeného vyplýva, že v danom súdnom konaní odmena za jeden úkon právnej služby má preto predstavovať sumu 532,77 eur. Sťažovateľ zároveň poukázal aj na nález ústavného súdu č. k. III. ÚS 528/2021-60 zo 14. decembra 2021, ktorý bol vydaný v obdobnej právnej veci. Sťažovateľ sa stotožňuje v celom rozsahu s daným nálezhom ústavného súdu, pričom podľa jeho názoru je v tejto veci plne aplikovateľný. V napadnutých uzneseniach sa sudca len mechanicky odvoláva na nález ústavného súdu č. k. I. ÚS 544/2019-43 z 28. júla 2020. Sudca okresného súdu vôbec neprihliadol na skutočnosť, že uvedený nález ústavného súdu stanovuje povinnosť súdu prihliadať pri rozhodovaní o trovách konania vždy na širšie skutkové a právne okolnosti kauzy. Napadnuté uznesenia sudcu okresného súdu skúmajú len hmotnoprávny vzťah medzi sťažovateľom a žalobcom. Okresný súd však úplne ignoroval obsah žaloby, t. j. potenciálny výsledok daného súdneho konania pre sťažovateľa alebo žalobcu. Práve potenciálny výsledok pre stranu sporu má byť základom na určenie hodnoty sporu.

14. Sťažovateľka považuje právny záver sudcu okresného súdu za nesprávny, nezákonný a v rozpore s ustanoveniami vyhlášky. Svoje ústavné sťažnosti v zásade odôvodnila rovnakými námietkami ako sťažovateľ. Okrem nálezu ústavného súdu č. k. III. ÚS 528/2021-60 zo 14. decembra 2021 sťažovateľka poukázala aj na uznesenie ústavného súdu č. k. II. ÚS 210/2021-27 z 21. apríla 2021, ktorým bola odmietnutá ústavná sťažnosť žalobcu ako zjavne neopodstatnená. Táto smerovala proti uzneseniu okresného súdu č. k. 15 C 426/2016 z 24. júna 2020, ktorým okresný súd priznal žalovaným nárok na náhradu trov konania vo výške určenej s poukazom na skutočnú (reálnu, trhovú) hodnotu nehnuteľností, ktorá okrem iného bola preukázaná aj vyvlastňovacím rozhodnutím, resp. znaleckým posudkom. V prípade nálezu ústavného súdu č. k. I. ÚS 544/2019-43 z 28. júla 2020 sťažovateľka uviedla, že v ňom uvedené právne závery nemožno aplikovať v tejto veci. Konkrétne z dôvodu, že daný nález ústavného súdu je v rozpore s predchádzajúcou rozhodovacou praxou ústavného súdu, ktorý zároveň vychádzal z diametrálne odlišného skutkového a právneho stavu [stranami sporu boli iné subjekty (i),

predmetom bolo určenie vlastníckeho práva z dôvodu žalobcom tvrdenej absolútnej neplatnosti kúpnej zmluvy (ii), ústavný súd vychádzal pri určení výšky náhrady trov konania z § 9 ods. 1 a 2 v spojení s § 10 ods. 1 a 2 vyhlášky (iii), žalobca bol na náhradu trov konania zviazaný z dôvodu späťvzatia svojej žaloby, keďže na základe protestu prokurátora nedošlo k zavkladovaniu danej kúpnej zmluvy, z dôvodu ingerencie iného orgánu verejnej moci dosiahol žalobca to, čoho sa pôvodne domáhal svojou žalobou, a preto bola podaná dôvodne, s poukazom na princíp spravodlivosti a rozumného usporiadania vzťahov sa ústavný súd snažil zmierniť dopad výsledku konania na žalobcu spočívajúci v povinnosti nahradiť trovy konania, ku ktorej vzniku došlo v dôsledku späťvzatia jeho žaloby (iv)]. Ústavný súd teda vychádzal z konkrétnych a individuálne daných a posudzovaných okolností daného súdneho sporu, a preto jeho závery nie je možné zovšeobecňovať a aplikovať rovnako a bez výnimky aj na túto vec, ktorej skutkové a právne okolnosti sú diametrálne odlišné.

15. Sťažovateľka tiež namietala, že zo strany sudcu okresného súdu došlo aj k zásahu do jej základného práva vlastniť majetok, keďže napadnutými uzneseniami sudcu okresného súdu bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Vlastnícke právo k nehnuteľnosti, ktorá bola predmetom daného súdneho konania, bolo nepochybne ocenené peniazmi. Pri priznaní náhrady trov konania sudca okresného súdu nemohol vychádzať z tarifnej odmeny v zmysle § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky, ale mal aplikovať § 10 ods. 2 vyhlášky. Vo vzťahu k základnému právu vlastniť majetok svedčí účastníkovi súdneho konania vždy legitímna nádej na náhradu trov konania, ak sú splnené zákonné predpoklady na ich priznanie vo výške vyplývajúcej z právnych predpisov. Takáto legitímna nádej požíva ochranu ako majetok v zmysle čl. 1 dodatkového protokolu, resp. čl. 20 ods. 1 ústavy.

III.

Vyjadrenie okresného súdu, zúčastnenej osoby a repliky sťažovateľov

16. K podaným ústavným sťažnostiam sa vyjadril predseda okresného súdu, ktorý v konaní rozhodoval ako zákonný sudca. Z pozície predsedu súdu poukázal na samotné rozhodnutia a hlavne ich odôvodnenie. Podľa jeho názoru boli rozhodnutia rozsiahlo právne zdôvodnené, poukazovali na iné rozhodnutia okresného súdu, ako aj na rozhodnutia ústavného súdu a nie sú arbitrárne. Za svojím právnym názorom si stojí a nechal na ústavnom súde, ako sa so sťažnosťou nahrádzajúcou odvolacie konanie vysporiada.

17. Zúčastnená osoba vo svojom vyjadrení zrekapitulovala doterajšie skutkové okolnosti súdneho konania pred okresným súdom. Na margo namietaných rozhodnutí poukázala na nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 544/2019, ako aj na iné rozhodnutia okresného súdu v obdobných veciach. Zároveň uviedla, že okresný súd nikdy neskúmal hodnotu zamenenej veci – nehnuteľnosti a adekvátnosť protiplnenia v rámci zámennej zmluvy, ktorá bola riadne odsúhlasená oboma zmluvnými stranami. Je toho názoru, že určenie ceny na základe objednávky znaleckého posudku zadanej neskorším vyvlastniteľnom nemôže predstavovať objektívnu hodnotu nehnuteľnosti. Napadnuté rozhodnutia okresného súdu obsahujú ústavne udržateľné závery a vzhľadom na doterajšiu rozhodovaciu činnosť okresného súdu nemohlo dôjsť ani k porušeniu princípu právnej istoty, ani k porušeniu práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces sťažovateľov.

18. Sťažovateľka vo svojom vyjadrení v podstatnom uviedla, že vyjadrenie okresného súdu, ako aj zúčastnenej osoby nič nemenia na správnosti argumentov uvedených v ústavných sťažnostiach. Vyjadrenie okresného súdu navyše neobsahuje absolútne žiadnu argumentáciu s názormi a argumentmi sťažovateľa. Vyjadrenie zúčastnenej osoby považuje za zjavne nesprávne a vychádzajúce z účelového prekrúcania pre vec podstatných právnych a skutkových okolností. Poukazujúc na súvisiacu judikatúru ústavného súdu, sťažovateľka reagovala aj na tvrdenia zúčastnenej osoby týkajúce sa určenia ceny nehnuteľností, pričom jej argumentácia bola totožná s argumentmi uvedenými v jej ústavných sťažnostiach.

19. Právny zástupca sťažovateľa na vyjadrenie okresného súdu ani zúčastnenej osoby osobitne nereagoval.

IV.

Právne posúdenie ústavných sťažností

20. Rozhodovacia činnosť ústavného súdu vo vzťahu k rozhodnutiam civilných súdov o náhrade trov konania vychádza z toho, že skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00). Na tento výklad nadväzuje rozhodovacia činnosť ústavného súdu, ktorá zdôrazňuje jeho zdržanlivosť k výkladu predpisov o náhrade trov konania, keďže problematika trov konania má akcesorickú povahu, a preto sa k zrušeniu napadnutého výroku o trovách konania treba uchýľovať iba výnimočne pri zistení extrémneho zásahu do základného práva (II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011).

21. V posudzovanej veci je spornou otázka, či okresný súd mal pri určení výšky trov právneho zastúpenia aplikovať § 10 ods. 2 vyhlášky alebo § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky. Z uvedených ustanovení vyplýva, že prednostne sa tarifná hodnota vyjadruje podľa § 10 ods. 2 vyhlášky a ak ju nemožno určiť podľa tohto ustanovenia, použije sa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky. Vyhláška pri určovaní tarifnej hodnoty preferuje hodnotu sporného práva.

22. Okresný súd v napadnutom rozhodnutí zastáva názor, že je potrebné vychádzať z § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky. Tento záver bližšie nezdôvodnil, len dodal, že postupoval s ohľadom na doručený nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 544/2019, z ktorého parafrázoval niektoré závery.

23. Tento záver okresného súdu je nielen nedostatočne odôvodnený, ale je aj nesprávny. Ustanovenie § 10 ods. 2 vyhlášky uvádza, ako sa určuje základná sadzba tarifnej odmeny v sporoch o určenie vlastníckeho práva k veci. Je ňou hodnota veci, o ktorej vlastníctvo sa vedie spor. Časť § 10 ods. 2 vyhlášky v znení „a hodnota veci, o ktorej vlastníctvo sa vedie spor alebo ktorej vydanie je predmetom súdneho sporu“, bola do vyhlášky doplnená po novele vykonanej vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 184/2013 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, s účinnosťou od 1. júla 2013. Cieľom novely bolo odstrániť rozpory v tom, že v sporoch o určenie vlastníctva k určitej veci ide o predmet konania, ktorého cena (hodnota) sa má považovať za tarifnú hodnotu. Z textu novely je zrejmé, že v prípade sporov o určenie vlastníckeho práva k veci je cena

(hodnota) veci tarifnou hodnotou, z ktorej je potrebné vychádzať pri určení trov právneho zastúpenia podľa § 10 ods. 1 vyhlášky.

24. Uvedený prístup je potvrdený pomerne stabilnou rozhodovacou činnosťou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, napr. sp. zn. 3 Cdo 58/2012, 2 Cdo 259/2008, 3 Cdo 100/2009, 1 Cdo 175/2008, 3 Cdo 187/2011, 7 Cdo 54/2010, 7 MCdo 10/2012, ako aj ústavného súdu, napr. sp. zn. I. ÚS 119/2012, II. ÚS 583/2013, II. ÚS 478/2014, I. ÚS 176/2017, I. ÚS 84/2020, ktorej časť je dokonca z obdobia pred už spomínanou novelou vyhlášky.

25. Vzhľadom na pomerne jasný text § 10 ods. 2 vyhlášky nie je potom zrejmé, prečo okresný súd aplikoval § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky. Odkaz okresného súdu na nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 544/2019 nie je v danej veci na mieste. V spomínanom náleze ústavný súd nepovažoval za sporné, či sa má aplikovať § 10 ods. 2 vyhlášky (bod 26), sporným bolo, či sa má za hodnotu veci (ako základ tarifnej odmeny) považovať cena dohodnutá v zmluve alebo cena veci určená posudkom. Nesporne sa však má vychádzať z hodnoty veci, čo znamená aplikovať § 10 ods. 2 vyhlášky. Vo veci sťažovateľov však okresný súd vylúčil aplikáciu § 10 ods. 2 vyhlášky a aplikoval § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky. Pritom vychádzal z názoru, že hodnotu veci nie je možné vyjadriť v peniazoch alebo ju možno zistiť len s nepomernými ťažkosťami, čo však nie je správny názor, a to najmä vzhľadom na to, že hodnota pozemku bola v konaní nesporná a vychádzala zo znaleckého posudku, ktorý predložil sám žalobca. Navyše ústavný súd v náleze sp. zn. I. ÚS 544/2019 zdôraznil osobitné okolnosti daného prípadu (vek právnej predchodkyne sťažovateľky, spor o neplatnosť spornej kúpnej zmluvy práve pre neprimeranosť ceny, odpadnutie príčiny na podanie dôvodnej žaloby pre úspešný protest prokurátora) a princípy spravodlivosti, ktoré vychádzali zrejme aj zo skutočnosti, že žalobkyňa z objektívnych dôvodov musela zobrať žalobu späť. Možno teda konštatovať, že nešlo o analogickú skutkovú situáciu, čo je základ na prevzatie právnych záverov vyslovených v inej právnej veci.

26. Okresný súd mal pri určení výšky trov konania postupovať podľa § 10 ods. 2 vyhlášky a cenu (hodnotu) veci posudzovať podľa v konaní preukázanej ceny pozemkov určenej znaleckým posudkom. Veď napokon pre získanie práve tejto hodnoty sa žalobca obrátil na súd so žiadosťou o určenie, že on bol vlastníkom pozemkov ku dňu ich vyvlastnenia. Ak by totiž súd určil jeho vlastnícke právo k sporným pozemkom k tomuto dátumu, získal by žalobca nárok na vyplatenie ceny za vyvlastnenie. V hre teda bola práve hodnota pozemkov určená znaleckým posudkom. Žalobca totiž podal žalobu až po tom, ako došlo k vyvlastneniu pozemkov, teda v čase, keď mu bola známa ich hodnota ku dňu vyvlastnenia.

27. Na základe uvedeného možno konštatovať, že okresný súd otázku základnej sadzby tarifnej odmeny pri výpočte náhrady trov právneho zastúpenia sťažovateľov posúdil nielen nesprávne, ale aj ústavne nesúladne, čím došlo k porušeniu práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (čl. 36 ods. 1 listiny) a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

28. Ústavný súd súhlasí s argumentáciou sťažovateľky týkajúcou sa zásahu do ňou označených práv podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu, keďže nepriznanie náhrady trov konania v správnej výške sa negatívne prejavilo v majetkovej sfére sťažovateľky.

29. Nadväzujúc na už uvedené závery o porušení práv sťažovateľov, zrušil napadnuté uznesenia okresného súdu a podľa čl. 127 ods. 1 tretej vety ústavy vec vrátil okresnému súdu na ďalšie

konanie s tým, že okresný súd viazaný právnym názorom ústavného súdu znova rozhodne o sťažnostiach sťažovateľov proti uzneseniam vyššieho súdneho úradníka o výške trov konania.

30. Pre úplnosť možno len dodať, že analogické skutkové situácie boli predmetom posudzovania aj v konaniach ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 528/2021 a sp. zn. II. ÚS 397/2021, kde konajúce senáty dospeli k rovnakému záveru.

V.

Trovy konania

31. Zistené porušenie základných práv sťažovateľov odôvodňuje to, aby im okresný súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nahradil trovy konania, ktoré im vznikli zastúpením advokátom.

32. Vychádzajúc z vyhlášky, ústavný súd priznal sťažovateľovi trovy konania vo výške 493,10 eur, pričom sťažovateľ si uplatnil náhradu trov konania za dva úkony právnej služby v roku 2022 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti zo 17. februára 2022, teda $2 \times 193,83$ eur), čo spolu s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky ($2 \times 11,63$ eur) predstavuje sumu 410,92 eur, k čomu treba podľa § 18 ods. 3 vyhlášky pripočítať daň z pridanej hodnoty vo výške 82,18 eur.

33. Sťažovateľka žiadala o priznanie trov konania v plnej výške, ktorú však nevyčíslila. Vzhľadom na to, že právny zástupca sťažovateľky vykonal *de facto* identické úkony právnej služby ako právny zástupca sťažovateľa, ústavný súd považoval za spravodlivé, aby boli právnenmu zástupcovi sťažovateľky priznané trovy konania v rovnakej výške, teda v sume 493,10 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. februára 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu